

The background of the cover is a stylized map of Poland, rendered in shades of yellow and orange. Overlaid on the map is a complex, purple geometric pattern consisting of interconnected lines forming a series of triangles and polygons, resembling a wireframe or a modern architectural design. The title 'Polityka zagraniczna Polski' is written in a large, bold, black sans-serif font, positioned in the upper right quadrant of the cover.

Polityka zagraniczna Polski

25 lat doświadczeń

pod redakcją

Małgorzaty Pietrasiak

Michała Stelmacha

i Karola Żakowskiego

Przedmowa

Oddajemy do rąk Czytelników drugą monografię przygotowaną przez Oddział Łódzki Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych. Niniejszy tom jest poświęcony ćwierćwieczu polityki zagranicznej Polski od chwili upadku komunizmu i utworzenia III Rzeczypospolitej na przełomie 1989 i 1990 roku po połowę drugiej dekady XXI wieku. Polska, która rozpoczynała omawiany okres jako kraj autorytarny i państwo satelickie Związku Radzieckiego, jest obecnie demokracją liberalną i członkiem Paktu Północnoatlantyckiego. Okres reform i tranzycji ustrojowej, który symbolicznie zakończył się uchwaleniem nowej konstytucji w 1997 roku oraz wstąpieniem do Unii Europejskiej w 2004 roku, doprowadził do głębokiego przewartościowania kierunków polityki zagranicznej Polski oraz jej miejsca w świecie. Obecnie nasz kraj jest postrzegany nie tylko jako przykład względnego sukcesu transformacji gospodarczej, ale również jako coraz bardziej znaczący podmiot na arenie międzynarodowej. Wybór premiera Donalda Tuska na przewodniczącego Rady Europejskiej w 2014 roku świadczy o tym, że Polska stała się ważnym członkiem struktur europejskich.

Awans Rzeczypospolitej w środowisku międzynarodowym wiąże się jednak także z koniecznością wzięcia większej odpowiedzialności za regionalną politykę bezpieczeństwa. O ile w latach 90. XX wieku kraje Zachodu traktowały Polskę jako kraj na drodze przemian, który wymagał pomocy z zewnątrz, o tyle obecnie często oczekują od niej większego wkładu w stabilizację sytuacji w innych państwach Europy Środkowej i Wschodniej, a nawet w bardziej odległych krajach rozwijających się. Rząd w Warszawie jest żywo zainteresowany wygaszaniem konfliktów za wschodnią granicą. Aneksja Krymu przez Rosję i wojna domowa na wschodzie Ukrainy, rozpoczęta w 2014 roku, pokazują, że pomimo upływu 25 lat od zakończenia zimnej wojny, konflikty narodowościowe i terytorialne w bliskim otoczeniu geograficznym Polski są dalekie od rozwiązania.

Wszystkie wyżej wymienione problemy znalazły odzwierciedlenie w osobnych rozdziałach niniejszej monografii. Książka została podzielona na cztery bloki tematyczne. Trzy pierwsze są poświęcone relacjom Polski z poszczególnymi regionami – Unią Europejską, Europą Wschodnią oraz krajami pozaeuropejskimi. Czwarty blok dotyczy polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej.

Po upadku komunizmu w Polsce szybko zapanował względny konsensus na temat dalszych priorytetów polityki zagranicznej. Wstąpienie do Wspólnot Europejskich, a później Unii Europejskiej, stało się celem niemal całego narodu. Kwestii tej dotyczą rozdziały autorstwa Joanny Ciesielskiej-Klikowskiej i Artura Niedźwieckiego. Pierwszy z nich opisuje rolę Republiki Federalnej Niemiec jako „adwokata” interesów Polski w Europie, zaś drugi skupia się na analizie dyskursu politycznego na temat integracji europejskiej zarówno przed, jak i po 2004 roku. Omawiając relacje Polski z krajami Unii Europejskiej nie należy jednak zapominać o innych państwach Europy Centralnej, które dzieliły z Polską trudny transformacji ustrojowej. Problematykę tę porusza artykuł Anny Szczepańskiej-Dudziak, który podkreśla znaczenie stosunków naszego kraju z Republiką Czeską w sferze gospodarczej i kulturalnej.

Chociaż po zakończeniu zimnej wojny rząd w Warszawie z zapałem dążył do likwidacji barier w kontaktach z Europą Zachodnią, nie zapominał także o wadze utrzymywania przyjaznych stosunków ze wschodnimi sąsiadami. W szczególności wspieranie niepodległej, demokratycznej oraz stabilnej pod względem politycznym i gospodarczym Ukrainy – naturalnego bufora oddzielającego Polskę od Federacji Rosyjskiej – było w żywotnym interesie Rzeczypospolitej. Marcin Frenkel zastanawia się, w jakim stopniu polityka zagraniczna ministra Radosława Sikorskiego w latach 2007–2013 była porzuceniem, w jakim zaś kontynuacją koncepcji paryskiej „Kultury” Jerzego Giedroycia. Z kolei Agnieszka Latosińska przedstawia analizę stosunków polsko-ukraińskich od „pomarańczowej rewolucji” w 2004 roku do rozpoczęcia rosyjskiej inwazji na Ukrainę w 2014 roku.

O ile polityka zagraniczna Polski na przestrzeni ostatnich 25 lat skupiała się głównie na kwestiach europejskich, polskie służby dyplomatyczne starały się promować interesy narodowe również na odległych kontynentach. Małgorzata Pietrasiak i Hung Van Tram opisują ewolucję stosunków polsko-wietnamskich na tle analizy interesów obu stron. Mieczysław Sprengel przedstawia działania polskich służb dyplomatycznych na polu oświaty i kultury w Australii oraz ich znaczenie dla rozwoju Polonii w tym kraju. Magdalena Marczuk-Karbownik, z kolei, bada stosunki Polski z innym ważnym krajem Brytyjskiej Wspólnoty Narodów – Kanadą. O ile działania Polski w trzech wyżej wymienionych krajach były zorientowane głównie na współpracę gospodarczą i wykorzystanie narzędzi z kategorii soft power, o tyle sytuacja na Bliskim Wschodzie po zamachach 11 września 2001 roku udowadnia, że rząd w Warszawie nie stronił

także od używania siły zbrojnej w zapalnych regionach świata. Rozdział autorstwa Piotra Pochyłego analizuje ewolucję polityki Polski wobec Iraku w latach 2001–2014.

Ostatni z bloków tematycznych zawartych w niniejszej monografii skupia się na bardziej szczegółowym opisie polityki zagranicznej Polski w sferze bezpieczeństwa. Robert Jakimowicz analizuje negocjacje w sprawie przystąpienia Polski do NATO w 1999 roku oraz znaczenie Paktu Północnoatlantyckiego dla obronności kraju w XXI wieku. Ostatni rozdział porównuje gotowość bojową sił NATO i Federacji Rosyjskiej. Wnioski wyciągnięte przez Natalię Wojtowicz mogą posłużyć jako wskazówka, jak zreformować procedury bezpieczeństwa w Sojuszu, aby wzmocnić jego siłę odstraszania.

Ocena efektów polityki zagranicznej Polski w ciągu ostatnich 25 lat nie jest jednoznaczna. Z jednej strony Polska osiągnęła olbrzymi sukces wstępując do Paktu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej, osiągając pojednanie z Niemcami oraz stwarzając w miarę stabilne warunki dla rozwoju gospodarczego. Z drugiej strony, pewne problemy międzynarodowe, np. pojednanie z Rosją, pozostały nierozwiązane. Mamy nadzieję, że niniejsza książka pozwoli lepiej zrozumieć uwarunkowania polityki zagranicznej Polski i ocenić, na ile polskie służby dyplomatyczne podołały wyzwaniom po 1989 roku.

Publikacja jest poświęcona ćwierćwieczu polityki zagranicznej Polski od chwili przemian ustrojowych na przełomie 1989 i 1990 r. W zebranych artykułach zostały opisane zarówno sukcesy polskiej dyplomacji, jak i wyzwania, przed którymi stoi III Rzeczpospolita na arenie międzynarodowej. Monografia składa się z czterech bloków tematycznych. Trzy pierwsze dotyczą relacji Polski z poszczególnymi regionami – Unią Europejską, Europą Wschodnią oraz krajami pozaeuropejskimi, zaś czwarty – polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej.

Ocena efektów polityki zagranicznej Polski w ciągu ostatnich 25 lat nie jest jednoznaczna. Z jednej strony Polska do sukcesów zaliczyć może wstąpienie do Paktu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej, pojednanie z Niemcami oraz stworzenie w miarę stabilnych warunków rozwoju gospodarczego. Z drugiej strony pewne problemy międzynarodowe, np. pojednanie z Rosją, pozostały nierozwiązane. Niniejsza książka pozwala lepiej zrozumieć uwarunkowania polityki zagranicznej Polski i ocenić, na ile polskie służby dyplomatyczne podołały wyzwaniom po 1989 r.

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63

Książka dostępna
jako e-book

ISBN 978-83-8088-107-5

9 788380 881075

